

**Theologia Scholastica Secundum Viam Et Doctrinam D.
Thomæ Aquinatis, Doctoris Angelici**

In Celebri Archiepiscopali Benedictina Universitate Salisburgensi, methodo
& norma ibidem usitata publicè tradita, & in IV. Tomos digesta ; Qvorvm
Primvs Tractat De Deo Vno Et Trino, Deq[ue] Creatura Angelica ...

Mezger, Paul

Augustæ Vindelicorum, 1695

§. III. Resolutio de lege in præsumptione fundata.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74152](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74152)

invalidum sint rationes ab invicem mutuo separabiles.

Secunda pars patet in contrahente matrimonio cum impedimento dirimente: ubi in contractu per legem invalidato specialis resultat deformitas, quod nempe materia incapax subternatur formæ sacramentali, & subeat proximum periculum fornicationis. Ita docent Suar. l. 5. c. 20. & August. à V. M. d. 4. q. 4.

7. **CONCLUSIO SECUNDA.** *Omnis lex irritatoria in eo genere, in quo irritat, obligat subditum in conscientia, ne querat fructus vel effectus ex tali actu, quos aliquin haberet, si legis irritatio non obssisteret.* Ita Aucthores citati.

Ratio est. Quà ratione lex irritans actum invalidat, eadem obligat, ne quis utatur illo actu tanquam valido: sed qui querit, & percipit fructus ex illo actu ut valido sequi solitos, ille utitur actu tanquam valido: ergo lex irritans actum in eo genere & ratione, quâ irritat, obligat, ne quis ex illo actu fructus, vel effectus querat, qui alias ex ipso provenirent, si in suo valore persisteret. Unde vel actus irritatur à lege dependenter à sententia Judicis; & tunc potest quis ante sententiam judicis fructus ex illo actu tanquam valido percipere: obligabitur tamen in conscientia, partim ut post latam sententiam à fructibus ex illo actu percipiendis absteat; partim ne alium, cujus interest, ab actione civili & processu ad irritationem impediatur. Vel secundò lex est ipso facto irritans, & tunc vel tantum civiliter, vel tantum naturaliter. Si tantum civiliter, & in foro externo, erit tantum obligatio conscientia, ne quis media civilia & in foro externo apponat, ad fructum ex tali actu percipiendum: deinde ne impediatur illum, cujus interest, à civili actione, effectum ex actu civiliter irritato consequentium, impeditivâ: cum enim civilis irritatio auferat potestatem civilem, pariter vetat media civilia ad sustinendum valorem actus. Si verò lex est simpliciter, adeòque & naturaliter irritans, tunc obligaberis in conscientia abstinere ab omnibus mediis tam naturalibus, quam civilibus ad tales fructus percipiendos, hoc ipso quod per illam irritationem auferatur omnis potestas tam civilis, quam naturalis ad sustinendum valorem illius actus.

8. **CONCLUSIO TERTIA.** *Quando irritatio legis est pœnalis, supponens alicujus actus substantiam, tunc actum non facit irritum, sed irritandum per Judicis sententiam, (2) nisi cum actus sit incapax irritationis per Judicis sententiam, quo casu statim ac ponitur, redditur invalidus.* Ita Suar. l. 5. c. 32. Sanch. de matrim. l. 3. disp. 4. n. 9. Palaus tr. 3. disp. 2. punct. 10. & 19. Salmantic. hic c. 2. punct. 5. n. 101. 102.

Ratio primi est: quia irritatio pœnalis sequitur conditiones legis pœnalis: sed ista ordinariè, nisi aliud expresse statuat, non obligat nisi post Judicis sententiam: ergo & ista irritatio pœnalis. Unde si lex aliqua irritet contractum venditionis mercinum aliquarum, de quibus gabella non fuerit soluta, manebit contractus in suo robore, donec à judice rescindatur; quia pœna hujus legis propriè intendit jus quæsitum tollere.

Ratio secundi est: quia irritatio legis, quan-

tumvis sit pœnalis, debet habere effectum, vel cum ipse actus ponitur, vel post ipsius positionem per sententiam Judicis: atqui hoc secundo modo habere non potest, ut supponitur, ergo in ipsa positione actus reddi ipsum invalidum: atque ita contingit in matrimonio contratto ab uxoricida, vel adultero cum promissione matrimonii futuri.

CONCLUSIO QUARTA. *Lex pure irritatoria, ubi irritatio vel antecedit, vel comitatur actum, statim sortitur effectum, & actum redditur validum absque sententia Judicis, ut in testamento absque debita solemnitate, matrimonio clandestino, professione ante 16. annum ætatis, &c. tunc enim lex prescribit formam actus, quâ non servatâ ipso jure sit nullus.* Ita Salmantic. loc. cit.

§. III.

Resolutio de lege in præsumptione fundata.

NON ex dictis, Præsumptionem, in qua lex fundatur, aliam dici præsumptionem juris, vel periculi, aliam dici præsumptionem facti. Illa est, quæ non fundatur in aliquibus indicis, sed in judicio moraliter certo, quod ex tali actu vel contractu non quidem in omni particulari casu, sed tamen regulariter & utplurimum frans, vel damnum eventat, ideoque per illum non præsumitur aliquod factum, sed periculum fraudis, vel damni. Præsumptio facti, & propriè talis, est, quæ fundatur in judicio ex certis indicis dependentibus, factum hoc & hoc modo se habere. Unde & lex in tali præsumptione fundata est conditionata, si videlicet factum ita se habeat, sicut à legislatore, vel præcipiente [nam quæ de lege hic dicuntur, eadem de præcepto velim intelligi] judicatur. Quo posito sit

CONCLUSIO QUINTA. *Lex fundata in præsumptione juris habet suum effectum, etiam si falsificetur præsumpta frans, vel damnum in aliquo casu particulari.*

Ratio est: quia cum finis & motivum principale legislatoris subsistit, manet legis obligatio: sed etiam si præsumptio falsificetur in uno alterove particulari casu, adhuc tamen motivum principale legislatoris subsistit: nempe bonum Reipubl., periculum moraliter certum, & evitatum incommodorum, & scandalorum &c. quæ utplurimum evenire solent: ergo manet legis obligatio. Ideo lex irritans votum solenne ante annos pœbertatis emissum, fundata in præsumptione, quod ante illam ætatem desit judicii requisita maturitas, ideoque gravia scandala orientur, etiam in illo locum habet, cui sufficiens judicium non deficit: præsumptio quippe legis non est de judicii defectu in singulis, sed in plerisque; & de scandalis quæ exinde orientur.

Confirmatur exemplis: Lex Tridentini, quæ irritantur matrimonia clandestina, innititur præsumptioni fallaciarum, quæ ejusmodi matrimoniis misceri solent; nec ideo amittit robur, quantumvis in casu particulari nulla intercedat fallacia. Lex irritans professionem ante complectum 16., & matrimonialem contractum ex parte maris ante 14. annum, & ex parte femine ante 12. ætatis annum, præsumit defectum sufficientis judicii & pro-

& prudentiæ ante illum annum ætatis, nec tamen suo frustratur effectu, si in casu particulari oppositum inveniat. Lex irritans testamenta sine substantiali solemnitate facta, tenet, tamen in casu aliquo ab his fraudem quam præsumit: & lex irritans contractus pupillares absque autoritate tutorum initos, retinet suum vigorem, tamen in aliquo casu nullum pupillo damnus imminet, in cuius præsumptione illa fundatur.

13. CONCLUSIO SEXTA. *Leges & præcepta in præsumptione facti fundata non obligant in conscientia, quando fallit præsumptio.* Ita Suar. l. 3. c. 23. Sorus de Just. l. 1. q. 6. a. 4. Palus tract. 3. disp. 1. punct. 14. cum communi.

Ratio est primò: Præsumptio legis vel ideo est falsa, quia lex præsumit aliquem actum esse licitum, qui tamen jure naturali, vel divino est illicitus; vel quia lex præcipit aliquem actum licitum, sed tamen propter præsumptum aliquod factum, quod à parte rei non invenitur. Si primo modo præsumptio est falsa, per se clarum est, quòd tunc lex humana vigorem legis amittat, cum nulla possit dari obligatio ad peccandum, legisque Divinæ & naturalis vinculum longè fortius stringat, quàm ullius legis humanæ. Et patet ex c. *inquisitioni, de sent. excomm.* ubi præcipitur, quòd si quis sciens se invalidè contraxisse matrimonium, per sententiam judicis sub poena excommunicationis cogatur ad cohabitandum, & utendum matrimonio, debeat potius sententiam excommunicationis humiliter sustinere,

quàm per carnale commercium peccatum operari mortale. Si secundo modo, rursus nulla est legis obligatio, hæc quippe non intendit obligare, quando fallit præsumptio, eò quòd recta ratio dicit, veritatem falsæ præsumptioni debere præferri, c. *veritatem, dist. 8.* ideoque in foro externo admittitur probatio contra præsumptionem.

Ratio est secundò. Deficiente motivo & intentione obligandi, nulla est legis obligatio: sed si præsumptio facti est falsa, deficit motivum & intentio obligandi: ergo tunc nulla est legis obligatio. Minor probatur. In lege conditionata, deficiente conditione etiam deficit legis motivum, & intentio obligandi; sed lex in facti præsumptione fundata, est saltem tacite conditionata, si nimirum veritas facti ita se habeat, sicut præsumitur; ergo fallente hæc conditione deficit legis motivum & intentio obligandi.

Ex quibus deduces primò: Illum, qui per jurisdicis sententiam condemnatur solvere pecunias alteri, qui per falsos testes probavit, ipsum esse debitorem, non teneri solvere; & si cogatur, posse uti occultâ compensatione, si sciat, se non esse debitorem. Secundò. Illum, qui scit se alterius bona malâ fide, & sine legitimo titulo possidere, non posse illa titulo præscriptionis retinere, si altera pars in probanda malâ fide deficiat, quia lex præscriptionis præsumit bonam fidem, & legitimum titulum possidentis. Ita Salmantic. loc. cit. cum DD. à se citatis,

ARTICULUS IV.

Quanta sit legis humanæ obligatio?

SUMMARI A.

1. Potest lex humana inducere obligationem sub mortali.
2. Transgressio legis ex contemptu est peccatum mortale.
3. Ideo proponens committere omnia venialia peccaret mortaliter.
4. Obligatio colligenda ex verbis legis.
5. Gravitatis obligationis bene colligitur ex gravitate poenæ adjectæ.
6. Non potest dari gravis obligatio in materia levi.
7. Ad erudendam gravem obligationem consideranda est gravitas materia.
8. Unde attendenda gravitas, vel levitas materiae.
9. Sententia negantis dari levem obligationem in gravi materia primum & secundum fundamentum discutitur.
10. Responso contraria partis examinatur.
11. Alia & vera responso.
12. Tertia ratio à paritate levis materiae petita dissolvitur.
13. 14. 15. Sententia affirmantis rationes ponderantur.
16. Resolutio pro parte affirmante cum distinctione.
17. Disparitas inter gravem & levem materiam.
18. Si exprimeretur gravis obligatio in materia manifestè levi, foret levis obligatio.
19. Lex humana per se ordinariè non obligat cum vitæ discrimine.
20. Subinde tamen per accidens;
21. Et aliquando per se.

§. I.

Gravitas obligationis ex gravitate materiae.

Quod lex humana possit inducere obligationem sub mortali, jam ex præmissis constare potest; idque probat primò autoritas S. Script. ubi præceptum de abstinendo à suffocatis Act. 15. vocatur *necessarium*. Matth. 15. dicitur: *Qui Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnici & publicanus.* Rom. 13. *Qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt.* Ratio sæpius indicata est, quòd obligatio manans ex lege æterna DEI & naturali potest esse gravis & sub mortali, si materiae gravitas patiat: sed efficacia obligandi in lege humana dimanat ex lege æterna DEI, & naturali, quâ jubemur obedire potestatibus superioribus: ergo.

Certum est ex S. D. 1. 2. q. 105. a. 1. & 186. 2. a. 9. & comm. DD. Toties committi mortale peccatum, quoties fit transgressio legis ex perfecto & formali contemptu illius, quamvis fiat in materia levi. Ratio est: quia per verum ac formalem contemptum læditur graviter charitas, & gravis infertur injuria legislatori, Cæterùm formalis & perfectus contemptus legis non cen-

Re 3 setur